

نومرو : ۱۰۸

اداره خانه

ایستانبول، جفال اوغلی، دائره اجتهاد

تله فون نومروسی : ۸۶۵

" Idjt had " Constantinople

بشنجی سنه

اجتماع

حریت فکریه یه خادم

هر هفته چیقار اجتماعی ، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الرهامی صفا

۲۹ مایس ۱۳۳۰

آبونه

۹۰۰ لث آتی آریق

تورکیا ایچین ۵۴ غروش ۳۰ غروش

ممالک اجنبیه ایچین ۱۵۰ فرانق ۸ فرانق

نسخه سی ۵۰ یاره

بر ساعت استراحت ایستد ؛
دعواچك اولور بوتون طبیعت ،
آرتیق سعیك فراغت ایستد .

عزم ایلدی کوندوزك پرسی
بر باشقه جهانہ ؛ ایتدی خلوت
باشدن باشه کائناتی صانکه .

تارلاکده نه وار ، نه یوق چابوق آل :
اندیشه ایچنده روح لانهك .
بکلسنی هر آغاچده هر دال ،
ای طائرشن ! کیدوب ده کورسهك .

باق ، باق کیجه احتراز ایچنده
جیق ، تارلاکده کیرمک ایستد آرتیق .
کون بر آجی اهتزاز ایچنده ،
پارلار سکا صابرا نه صیق صیق .

صوڭ تار ضیا فروز اسمر
ظلمتده قیریلادن بوجانی
ترک ایت ، کیجه صاحب اولق ایستد .

ترک ایله بوتون امللرکه
ای قیز ! بو مؤبد آشنایی ،
کیت لانهك بر ترانه دیگله !

طرابلس غرب - حیران ۱۳۱۴

زعیم زاده مسر فیرمی

زده عائله حیاتی

« غایه سی جوجوق یتشدیرمک اولمایان تأهللر بر
جنایات اجتماعیه دن باشقه برشی دکدرلر بوجنایتلری
ارتکاب ایدنلر معنا محکومدرلر . »

— اونلری ده بر جهتدن معذور کورملی دکلی یا ؛
— هیچ بروجله .. اونلرکه ملته اولاد یتشدیرمکه
مکفدرلر ، هوا وهوسلرینه قایلیرلرسه نتیجه اعتباریه

نه اولور ؟ بر بابا ، آئی بیلملی درکه یتشدیره جکی اولادک
عواقب آلمه سندن ینه کندی مسؤلدر .
— فقط بومسئولیت مادی دکل که ...

— دها قنایا! معنوی مسؤلیتلر ، مادی اولانلردن
بیلسهك نه رتبه آلم ، نه درجه وجدانسوزدر . ینه تکرار
ایدهرم ؛ بابالر وظیفه لرینی آئی بیلملیدر ؛ اولادلرینی
لاعلی التعین بر مکتبه — لیلی ویانهاری — آتهرق نتیجه
مطلوبه موافق چیقما ینجه : « ... یابالم ، بز وظیفه
ابوتمزی (!) بلغا مابلغ ایفا ایتدک . آدم اولمدی که ... »
سرزنش لرله اولادینی تخطئه ایدن بابالر آزمی صانیرسک ؛
همیات دوستم ، وظیفه ابوتک نه یا ککش ، نه کهنه طرز
تلقیسی .. هم ، بیلمز میسک :

صورسه لر مغدورخی غدار کندین کوسقتر !

— مساعده بویوریکز ده ...

— رجا ایدهرم ، بن سوزیمی بتیره یمده صوکر
مساعده یه حاجت قلمادن سز ایسته دیگکیز قدر سوبله .
بیلیرسکیز .. نه دییوردم ؟ ها ، نه ووت ، بز شرقلیلر
هر نه دنسه تربیه « education » ایله « instruction »
بر بردن فرق ایده میورز . دها دوغروسنی ایسترسهك
تربیه نك موقعی بزده پک مشکوک ، پک مهمم .. ظن
ایدیلورکه انسانی انسان ایدن مکتبدر . فقط مکتب
اولسونده ناصل اولورسه اولسون ! هرکسجه بیلنمین
بر حقیقتدرکه ؛ مکتب انسانی کالات علمیه ایله تربین
ایدر . اوراسی بردارالعلم ، بر دارالفیضدر . تربیه
توزیع خانه سی دکل ! بزده ایسه اویله ظن اولونیور ..
جهان غریک برر قطب کالات اولان اک مشهور
پداغوقلری بو فکرده درلرکه ؛ عائله اوجاغنده متین ،
اساسلی برتربیه کورمه ین کیمسه الکبنام دارالفنونلری
دورایتسه ، الکچتین ، الکمشکل التحصیل قفلری اوکرنسه
اونک اخلاقی داعی شهیددر . عصر مزده برملتک مدار
تمایزی امین اول ، اخلاقدر ، تربیهدر . اوتربیه که
آنادن ، بابادن تحصیل اولونور ..

هم باق برعرب شاعری اخلاق ایچین نه دییور :

الناس تعشق للجمال واتی
قد سیرت ضد مذاهب العشاق

استرحاملره ، حیات زوجیه داخل اولان ییچاره لردن
برقاچ سنه صوکر اوصانیلیدی آرتیق او اوده دیرلک ،
دوزه نلک آما .. بو ، پک عبت اولور .. او التفاتلر ،
او محبتلر ، کوستریلن او صمیمیتلر بردن بره نفرته انقلاب
ایدر . بدبخت قادی ، بوندن صوکر نه یایسه قوجه سنه
یاراناماز . اوه منتظماً دوام دوچار سگسته اولور . بعضاً
کیجه یاریلری ، همده سرخوش اوله رق کلکیر ، بعض
کیجه لرده اؤکسمته اوغراماقلرباش کوستر . عربده جویانه
کلشیرلک ایسه حد و حسابی یوقدر ! غوغا ، کورولتی بو ،
آلده بر .. اولانغان شیردن .. اوده نه خدمتچی خانمی ،
نه خانم اقدیدی ، نه اوشاق قالفه یی ، نه قالفه آشچی
خلاصه هیچ کیمسه ، کیمسه یی طایماز . برقاریشقلقددر که
دوام ایدر ، کیدر . ایشته بوسره لرده دنیایه برده چوجوق
کلدی ، حساب تمامدر ! بوباز یجه ده اوبدبخت ناصل یانماز ؟
ناصل قاورولماز ؟ اونک دیکله یه جکی نه بروطن ترانه سی ،
نه براخلاق نی سیدر . قولقلری ، ییچاره والده سنک نشاید
فریاد و فغانیه دولار . اشیایی سچه جک برسنه کلنجه ، کوره .
جکی ایلك منظره ؛ آنه سنک حال پڑمردده سی ، دیده کریه
باری در . حیاته شوق ایله ، کولر یوزله دک ، برچهره عبوست
پما ایله ، قاشلر چاتیق ، کوزلر آماده کریه ، دنیایه
کلدیکنه یشیان ایش کی - باش اوک دوغرو اکیک ،
خلاصه اوایله برحال ایله آتیلر که بوزواللی دن آتی ایچین
برشیلر بکله مک ، اونک ذکاسندن ، فیضندن استفاده یه
تشبث ایله مک نه قدر بهوده در . ذاتاً اونده ذکا نامه
دماغنده بریغین ات پارچه سندن باشقه برشی قالماشدر که ..
— شیمدی فیکرکی آکلار کی اولدم . دیمک
ایستیورسک که ...

— نهوت ، دیمک ایستیورم که ؛ زده بابالر حس
شهوانیلرینه مغلوب اوله رق کندی ذوقلرینی ، کندی
کیفلرینی دوشونمکدن وقت بولامیورلر که چوجوقلرینک
تربیه لریله ، تحصیللریله اوغراشمغه زمان بولسونلر .
— چوق دوغرو ...
— برده بو حیثاتک دیگر بر صفحه مؤلمه سی وار .
اوخ ، بیلسه که نه آجی در ..

هم قدر اوا ان الجمال میتم

ولقد رأیت مکارم الاخلاق

— پکی ، زنه دیمک اولویور ؟

— شیمدی برده ترجمه می ایدلم ؟

— الاحسان بالتام !

— آکلاشیلدی ! شاعر دیورکه : «خلق ، جمال

صورینک دلداده سی اولدوغی حالده بن ، بو زمره
عشاقک ضدی بر طریق اختیار ایتدم . اونلر مادی
کوزه لکی شایان پرستش بولدقلری ، حالده بن مکارم اخلاقه
دلبد اولدم . « ناصل ، کوزله دکلی ؟

— صورارمیسک !.. لاکن بوتون سویلدکار یکنزله
نه دیمک ایستیورسکز ؟

— صبرلی اولورسه کز هپسینی آکلار سکز . بو
سویلدکارم بر مقدمه دن عبارت در .. دیمک ایسترم که ؛
انکیزلرک « Home life » دیه تحیل ایتدکاری عائله حیاتی
زده یوقدر . ویلسه که بومفقودیت ، بزنی نه بویوک بر
محرومیته القا ایدیور ... بابالریمز The second creator
خالق ثانی اولمقدن متولد برغور و عظمتله جکر پاره لری
تکدیر و تعذیر آماده . زده بابا دینلنجه مخیله ده ، چاتیق
قاشلی ، عبوس الوجه ، آماده فوران ، بوتون معناسیله
عظمتی ، بر آدم تجسم ایدر .

— غریب تصویر !

— نهوت ، سزه غریب کلیر . فقط حقیقت بویله .
بن ، بیلیم ، زده بابالر نه قدر مدنی اولورلرسه
اولسونلر ، نه رتبه افکار حریت پرورانه ایله مشبوع
بولونورلرسه بولونسونلر ، شرقک اوکهنه ، مذموم عاداتندن
بر درلو یاقایی صیرامازلر . حال بوک اولاد بویله می تربیه
ایدیلیر ؟

— پکی سز آکلاتیکز ، ناصل تربیه ایدیلیر ؟

— هاه شویله ، شیمدی دیکله یکنز : بر آز اول
دیمشدم که زده عائله حیاتی یوق . بوکاده اعتراض
ایده مزسکز یا ؛ نهوت ! زده عائله حیاتی یوقدر . آق ایله
قاره یی سچه جک برچاغه کلدکی مؤلم برمنظره قارشیننده
بولونورز ؛ آناه بابا دیرلنسی .. بیک نیازلر ، بیک درلو

— اوده هانکيسي ؟

— دور ، سکا تفصيلاتيله آکلایم ؛ ارککلریمز ، حرارت عشق و محبتاريله برابر حسیات بهیمیلرینی تسکین ایدنجه یه قدر تشکل ایدن عائله ده دیرلک ، دوزنه لک شویله ، بویله و اردر ، دینله بیلیر . بومدنک ضرورندن صوکر ايسه کچیمسزلک بوتون فقراتيله عرض اندام ایدر . شیرازه حیات ، انتظام معیشت بوزولور ، سگته دار اولور . او اوده آرتیق نه سعادت ، نه رفاه یوقدر . چونکه بک افدینک حسیات وحشیانه سی حال أشباعه کلشدر . دیرکن اقربادن بعضیلری بونک فرقه واریرلر . کلین خامدن اخذنارک وقت وزمانی کلدیکنه قائل اوله رق بکه نه قیتلر ویرمز لر ! والده خامدن باشلایه رق تیزه ، خاله ، ینکه الخ . سلسله سی تعقیب ایدیه جک اولورسه قورشونجی حبیه منلايه قدر ییچاره قیزک علینده متفقد لرلر . برکون والده خانم اوغلنی یالکیزجه بوله رق باشلار :

— « آ.. واللہی چکلیر بلادکمش مکر . سکایازیق دکلکی ؟ کندیکه آجیمورسه ک ال عالمه آجی . بوراسی (امارتخانه) دکل آبول . خانم افندی کندیسنی باباسنک اوندی صانیور ، غالباً . برطور ، بر قوروم که دکمه کیتسن . هرکون کوشه یه چکلیر ، بر پاشا قاریسی عظمتيله اوتیکنه ، بریکنه امر یاغدریر . نه اللهک بلاسی ایمش . . کیمسه یه بر شیجک دیم ، او عایشه اوله جق قاری یوقی سنکده بنده باشمزی نارہ یاقدی . اوده ایر ، کچ مستحقنی بولور . اونی مدح ایده ، ایده بتیره مزدی . شویله ملکمش ، یوق بویله ایشکدارمش . شیطانلر آلسین اونک کچی ملکلی ! هم سنک کنجلیکنه یازیق دکلکی ؟ اوناصل قادین اویله . سوپور که صیریغی قدر بر بوی ، یا صری ، یومر و صورات ، پاصولاقلغه نه دیمه لی ؟ هله ینکچ کچی بر یوروشی وار ، انسانک عقلانی آلیور ! توبه ، توبه استغفر الله ، فصلا للقدہ ائی شی دکل آما . . چارده سز قالدیم اوغلم چارده سز . بن سکا اوندن ایسنی بولورم ، سن مراق ایتمه . . ایرتسی کون ینکه خانم قوللری صیوار : « اوده نه نظام قالدی ، نه انتظام . چیفت چارشیسندن آیرد ایدنه ک آلتی قاربشلازم . پینسلک ایچنده چابا چالیورز . شو حاله باقک افندم شو حاله !

سویله یه جک شیئی بن بیایم آما . . هایدی نه ايسه ، مبارک کونده کنه کیرمه ییم . . »

بوشکایتلر بویله دوام ایدرکن آلتدن آلتده بکه قیز آرانیلیر . ذاتاً بککده جاننه منت ! دوکونسز بر نکاح ، خلاصه ایشی اولدیریور لرلر بیتره ، کیدر . . آرتق اوده ایکی خانم بر بویله چکیشه دورسونلر ! بونلرک ایچنده ک شایان مرحمت اولانی هیچ شبهه یوق اومعصوم چوجوقدر . اوچوجوق که بدبختلق اونک ایچین تابشیکدن باشلا یور دیمکدر .

— فقط عزیزم ، بوتصویر ایتدیکک حیات آشای طبقه خلق آراسنده جاری در . بواعتباريله ، سویلدکلرک دوغرو اوله بیلیر . فقط بونی ناصل هرکسه تشمیل ایدره ک عمومیلشدر رسک ، و بویله قطعی بر افاده ايله حکمکی ویررسک ؟

— یا کیلیورسک ، یوکسک طبقه ده کیلرده — بعض مرتبه تبدلات ايله — عینی حیات ، عینی قواعد و عاداته تابعدرلر . بوندن امین اول . مثلاً ؛ نوع دکیشیرده اساس ینه او اساسدر . شیمدی کله لم بخشزه ؛ بویله بر حیات آلام و مصائب یاشایان ، خانه دکل شور و شخانه ده عمر سوردن برکنج چوجو غک نصیب حیاتی نه در ؟ برملتک مترقی ، متعالی اولمسی ایچین افرادینک متعلم ، متشبهت اولمسی و فقط روحاً متعذب اولماسی لازم کلدیکی حقیقت یسیطه سی اعتراض قبول ایدرمی ؟

— ایتمز آما ...

— آماسی ، ماماسی یوق ، ساحه ترقیات عالمده اک چوق موفقیاته مظهر اولان انکلیزلر کال قطعیتله : صاغلام وجود ، صاغلام دماغ بسر « دیرلر . . شو حالده صاغلام وجود نه ايله حاصل اولور ؟

— بک طبیعی ؛ ممارسه بدنیه ، تربیه بدنیه ايله . .

— عجباً تصویر ایتدیکم کچی بر ماتمخانه ده یاشایان برکنج چوجوق هرکون آناسنی الی شقاغنده آغلار کورور ، باباسنی ده دیگر طرفده برقادینله ، مصطبه ذوق و صفاده یان کمش بو حاله خنده نثار بولورسه اوندی دکل تربیه بدنیه عجبایاته ذره قدر میل و رغبت بولونورمی ،

یوزدر. حیاته، اونی ینک ایچین آتیلیر، مغلوب اولمق ایچین دکل .. بنم تاهادن آکلادیغ منسانک آنجق چوجوق یتشدرمکدن عبارت اولدوغی سویلرسم کیم بیلیر نه فکره ذاهب اولورسکز؟ فقط آئی بیل که آنجق بویله اولورسه برملت فیض بولور، ترقی ایدر. افرادی کور. بوز، صاغلام بنیه لی و بناء علیه صاغلام فکری اولور... ایشته بنم یانه یاقیله آکلامق ایسته دیکم بودر .. تاهل ایده جک آدم، برقازینه قاووشیورم دیه دکل، اولاده مالک اوله جغم دیه سوینه لی در. حال بوکه بز، چوجوغی ازقضا دنیا به کلمش برکلفت، بر باش بلاسی تلقی ایدر. اکثریتیز، پک آئی بیلیرم که بویله دوشونورلر.

— بر آاز افراطکار کبی کورونیورسک!

— افراطکار؟ بلکه... فقط بن دهبا ایلری کیده جکم که: غایه سی چوجوق یتشدرمک اولمایان تاهلر برجنایت اجتماعیه دن باشقه برشی دکدرلر. بوجنایتلری ارتکاب ایدنلر ایسه معنا محکومدرلر...

۱۶ مایس ۳۳۰ — پورت سعید

سامی زاده سربا

ازمیرده نه کوردیم؟

اوچ آی اول ازمیره کیتمشدم. واقعا پک آز برمدت بولوندم. فقط نسبتاً بعض حالات روحیه مطمع اولدم که بر مناسبتله ذکر ایتکی چوق ایستردم. ایشته بوکوچوک مقاله بووظفه یی ایفا ایده جکدر.

بوراده ازمیرک چوق کونشلی، چوق ظریف مناظر طبیعه نندن بحث ایده جک ده کم. یالکر نظردقتی جلب ایدن اجتماعی ایکی نقطه یی - که پک مهمدر - ایضاح ایده جکم: ازمیرده بولوندوغم مدت ظرفنده «رشادیه» ده اقامت ایدیوردم. رشادیه براز مقری کوبی آندیران گوزل ویشیل برصیفه در. شبهه مز، ازمیره کیدنلر، اوافق بر واپوردن ویا توولی وبر کومسی آندیران تراموایدن چیقار «رشادیه» یه واصل اولدقلری زمان روحلرنده پک محسوس بر انشراح، ده رین وخولیدار بر قیر هواسنک اهتزازینی دویمشدرلر.

«رشادیه» ده اک بسط طبقه دن طوتک ده، اورته حاللی وزنکین بوتون عائله لره وارنجه یه قدار هرکس قیزلرینی فرانسز مکتبلرینه کونده ریوردی. حتی کونده لکی آلتی ویا بدی

بونو تصور ایدر میسک؟ اوکنج بویله دوغار، بویله بویور و مهددن لحده قدرده آلام و مصائب ایله پنجه لشر، دورور... حال بوکه، آه حال بوکه آوروپالیر چوجوقلرینی نه ناز و نعم ایچنده بویوتورلر! چوجوق یتشدرمک فتنه او رتبه اهمیت ویرمشدر که بوتون بو موفقیتلرینی هپ او سوداده، او اعتاده آرامق لازم کلیر... شمدی تصور ایدیکز؟ برعائله، برعائله که آنا، بابا برده خدمتچیدن مرکب.

— خدمتچی!..

— نهوت، نه ظن ایتدیکز؟ خدمتچی ده عائله افرادنددر. چونکه چوجوغلک تربیه سیله علاقه داردر. اونک تربیه سنده بویوک بر حصه اشتراکی واردر... ایشته بویله برعائله، کوچوک بر او... بابا، صباحلری قالقوب ایشنه کیدر. آقشاملری عودت ایدر. فقط او، نه کلشدر... آقشامه دوغرو اوده بر حاضرلق، بر فوق العاده لک باش کوستیر. هر طرف انتظامه صوقولمش، هر یر تمیز. بوکوچوک لانه سعادت او قدر طویلی در که انسان ایچنده بر ساعت کچیرمکی بر بیله بدل صایار!.. چوجوق، باباسنی کوره جکندن نمون، زوجه، زوجنه قاووشه جغندن مسرور... قلبلر طاتلی برخلجان ایچنده ایکن اولک افندیسی ده کلیر: تبسملرینی اسیر که میهرک اولا زوجنی، صوکر چوجوغی در آغوش ایدر. اوطورورلر، او بوتون تفصیلاتیله اوکونکی مساعیسی حکایه ایدر، بریکلر طاتلی طاتلی دیکلرلر. دیرکن یمک چیقار، سفره کوچوک، کوچوک فقط نظر فریب بر صورتده تزیین ایدلمش. طرف طرف صاقسیلرله، نوا نوع چیچکلرله نظری او قشایه جق، اشتها یی آچه جق بر حاله کتیرلمش... یمکده طاتلی بر صحبت، صمیمی بر حسب حال... بو طرز معیشت ایشته بویله جه دوام ایدر، کیدر... او عائله ده، بویون چوجوق ده هر جهته حیاته آلوریشلی، عزت نفس صاحبی بر آدم اولور. بویله اساسلی، متین بر تربیه ابتدائی دن صوکر ابرده مکمل تحصیل ایله دوشون که میدانه ناصل بر آدم چیقار! بر آدم که بوتون معناسیله تکمل ایتمش... طوتدینی ایشلرده موفقییت یوزده